

Proiectul PNUD Early Warning System ROM/99/006

Executat de

SOCIETATEA ACADEMICĂ DIN ROMÂNIA (SAR)

La inițiativa Ministerului Afacerilor Externe al României

NOTĂ

Punctele de vedere exprimate în această publicație reflectă exclusiv opiniile experților implicați în proiect și nu reprezintă neapărat vederile sau poziția oficială a Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare. Termenii folosiți și modul de prezentare a materialului nu implică în nici un fel expresia oricărei opinii din partea Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare sau a Secretariatului Națiunilor Unite.

RAPORT DE AVERTISMENT PRIVIND POTENȚIALUL DE CRIZĂ

ROMÂNIA

Numărul 4 / 2002

Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare

Societatea Academică din România

București, Iunie 2002

RAPORT DE AVERTISMENT PRIVIND POTENȚIALUL DE CRIZĂ
PNUD – SOCIETATEA ACADEMICĂ DIN ROMÂNIA (SAR)

SUMAR

REZUMAT EWR 4/2002

POLITIC

Tendențe: Instabilitate și inflație instituțională

EVOLUȚIA PRINCIPALILOR INDICATORI

	Trimestrul I-2001	Trimestrul II-2001	Trimestrul III-2001	Trimestrul IV-2001	Ian- 2002	Feb- 2002	Mar- 2002	Apr- 2002	Mai - 2002	Tendență
Creșterea PIB (analizată trimestrial), %	4,8	5,1	5,1	5,4			3,1			↘
Devalorizarea leului, medie lunară, %	2,1	1,9	1,5	1,2	1,9	1,3	0,9	1,7	0,2	↘
Inflația, medie lunară, %	2,7	2	1,8	2,4	2,3	1,2	0,4	2	1,9	↘
Rata dobânzii (BUBOR, o săptămână) %	3,4	3,2	2,6	2,6	2,7	2,5	2,5	2,4	2,4	–
Producția industrială, % evoluție	6,8	-0,3	-0,6	-3,0	4,6	3,8	5,6	1,7		–
Deficitul comercial, medie lunară FOB/CIF (milioane USD)	274	408	205	504	257	239	263	339,8		↗
Rata șomajului, %	10,7	9,3	8,1	8,1	12,4	13,2	13	11,1		↘
Salariul mediu net, USD	99,2	96,3	92,9	96,4	114,1	106,3	111	118,5		↗
Pensionari/angajați	0,97	0,97	0,98	1			1,01			↗
Încrederea în guvern, % (Actualul guvern este capabil să îmbunătățească situația)	57	46	48**	42	45		38			↘
Pesimism, % (Țara se îndreaptă într-o direcție greșită)	54	52	44**	48	51		57			↗
Bunătatea subiectivă, % (Trăiesc mai bine decât anul trecut)	18	19	19**	22	11		12			–

* *previziune;* ** *exclusiv pentru populația urbană*

PE SCURT

Secțiunea **Politic** a acestui raport avertizează asupra schimbărilor proiectate în structura actualului guvern: apariția unor instituții noi nu determină și îmbunătățirea performanțelor. Se manifestă tendința de a crea noi instituții, fără a le desființa pe cele vechi, cu atribuții apropiate. Rezultă structuri care concurează între ele, nu se pot coordona și sunt foarte vulnerabile la presiunile grupurilor de interese. Cel mai elocvent este cazul instituțiilor care ar trebui să coordoneze politicile economice. Unul dintre studiile de caz analizează intenția nefericită de creare a unui minister al Întreprinderii.

A doua parte a acestei secțiuni avertizează guvernul să trateze cu atenție relațiile cu autoritățile locale, acțiuni pripite de până acum ducând la tensiuni în pan intern și la pierdere de imagine în afara țării. Secțiunea **Politic** cuprinde și recomandări pentru evitarea unor asemenea situații.

Secțiunea **Social** avertizează asupra riscului unei managerizări defectuoase a fondurilor de asigurări sociale. De asemenea, tendința guvernanților de ceda presiunilor sindicale poate avea efecte negative în acest domeniu. Din păcate, „soluția” avută în vedere pentru salvarea fondurilor de pensii reprezintă o problemă ea însăși.

Scăderea inflației este un semn încurajator, dar poate avea și efecte negative în economie dacă se întâmplă prea repede. Guvernul trebuie să aibă în vedere această problemă, altfel actualul trend macro-economic pozitiv va fi greu de susținut, afirmă profesorul Daniel Dăianu în prima parte a secțiunii **Economic**. A doua parte a acestei secțiuni analizează modul în care este calculată cifra inflației. Pentru că metodologia statistică nu ține cont de evoluții sezoniere și modificări ale structurii de consum, sunt propuse câteva modificări pentru ca cifrele oficiale să fie mai bine adaptate realității.

POLITIC

TENDINȚE: INSTABILITATE ȘI INFLAȚIE INSTITUȚIONALĂ

Guvernul de la București crește în dimensiuni în loc să se eficientizeze – Evoluție de rău augur pentru mediul de afaceri.

Prea multe instituții centrale implicate în proiectarea politicilor economice

În urmă cu un an, în primul număr al acestei serii de rapoarte, argumentam că este necesară reducerea și simplificarea structurii administrației centrale în România¹. Motivul nu era neapărat legat de economiile astfel realizate, deși acestea ar putea fi privite ca un efect secundar pozitiv. Principala problemă pe care o accentuam era ineficiența produsă de o structură expandată și instabilă a guvernului central în procesul de luare a deciziei. Pe scurt, concluziile noastre erau:

- Actualul cabinet român este de departe cel mai mare între cele ale statelor candidate la admitere în UE, cu 26-27 portofolii ministeriale (incluzând

¹ Focus: Performanța Administrației Centrale, în Early Warning Reports (EWR), Mai 2001.

posturile asimilate acestei funcții). Media celorlalte țări est-europene candidate este 16.

- De vreme ce există o relație inversă între mărimea cabinetelor pe de-o parte, și viteza și coerența procesului de luare a deciziei pe de alta, nu e de mirare că România continuă să rămână codașul procesului de negociere pentru extinderea europeană.
- Există o tendință permanentă de a înființa instituții publice noi, însă foarte puține sunt vreodată desființate după ce și-au îndeplinit misiunea – sau dacă eșuează în mod spectaculos. Ca urmare fragmentarea structurilor de decizie crește continuu iar suprapunerile în atribuții se înmulțesc.
- Instabilitatea structurilor înseamnă pierdere de memorie instituțională, demotivarea și sensibilizarea funcționarilor la influențe politice, personalizarea procesului de luare și aplicare în practică a deciziilor. Echilibrul de putere între instituțiile publice nu se bazează pe reguli transparente, ci pe puterea și controlul personal pe care îl pot exercita șefii lor pe căi neoficiale.
- Pluralismul executiv excesiv și mandatele neclare favorizează luptele între agenții, comportamentul de *rent-seeking*², sau confiscarea agențiilor publice de grupuri private de interese. Cu cât sunt mai multe agenții care se ocupă de aceeași problemă, cu atât mai multe puncte vulnerabile la lobby există. Câteva ministere, mai puține și mai mari, pot integra mai bine politicile publice sub forma unor pachete coerente înainte de a le aduce pe agenda cabinetului. S-ar realiza astfel strategii mai bune, economii de timp și economii de resurse – prin reducerea costurilor administrative legate de funcționarea numeroaselor ministere actuale.
- Aparte de ministerele de linie, oricum numeroase, există pur și simplu prea multe agenții însărcinate cu coordonarea economică și administrativă în interiorul guvernului. Unele poziții sunt pur și simplu redundante (precum secretarii de stat pentru relația cu Parlamentul, în condițiile în care există un minister special cu aceeași misiune), iar unele instituții nu au un scop bine definit (IMM, Dezvoltare și Prognoză – componenta de prognoză). Atribuțiile încălecate și structura complexă de subordonare amintesc de sistemul de

² Canalizarea efortului și resurselor nu către activități direct productive, ci în majoritate către lobby și construirea de relații cu factorii publici de decizie, prin care organizația își crează un statut special avantajos.

management “în matrice”, funcțional uneori în corporații sau organizații internaționale mari, dar care necesită o capacitate administrativă mult mai mare decât au în general instituțiile publice românești în momentul de față.

După ce analizăm comparativ structura și competențele cabinetelor în România și alte nouă țări membre și candidate pentru UE, recomandăm reducerea drastică a dimensiunilor în primul caz, pentru a aduce Bucureștiul în rând cu ceilalți. Sugerăm ca biroul premierului să preia mai ferm coordonarea – sau să o delege mai clar – în trei domenii fundamentale: politici economice; reformă instituțională; integrare europeană. Cel mai urgent de abordat este primul, iar un bun exemplu de urmat în această direcție este cel francez: o singură structură-umbrelă de coordonare economică, sub forma unui super-minister al Economiei, care conține actualele noastre ministere economice sub forma unor departamente funcționale.

Din păcate, lucrurile nu s-au îmbunătățit deloc în ultimul an; dimpotrivă, neajunsurile identificate atunci tind să se accentueze. Fig. 1 prezintă într-o perspectivă comparată structurile de coordonare economică. În vreme ce alte state vest- sau est-europene au în medie 2-3 poziții ministeriale însărcinate cu politicile economice, în România această sarcină este împărțită între nu mai puțin de șase unități autonome (incluzând și Comerțul Extern, în curs de mutare de la Externe în subordinea directă a premierului). Chiar șeful partidului junior în actuala coaliție guvernamentală (PUR) semnala zilele acestea “paralelismul” între ministere, în acest caz IMM și Dezvoltare-Prognoză, care duce la lupte intestinale pentru controlul programelor și resurselor alocate dezvoltării.

Fig. 1. Guvernul român în permanentă expansiune: instituții centrale autonome implicate în coordonarea politicilor economice

Departments	ROMANIA Nastase	ROMANIA Isarescu	UNGARIA	REP. CEHĂ	BULGARIA	POLONIA	ESTONIA	LITUANIA	FINLANDA	FRANȚA	ITALIA
Min. de Finanțe	X	X	X	X1	X	Xx2	X	X	X		Xx2
Min. Economiei		X	X		X	X	X	X		X3	
Min. Industriilor	X	X		X					X		X
Min. IMM	X										
Min. Dezv. și Prognoză	X										
Privatizare (APAPS)	X	X	X		X	X					
Min. Întreprinderii	X4										
Cabinetul premierului:											
Depart. politici economice	X4			X					X		
Depart. Comerț	X5										
Total	8	4	3	3	3	4	2	2	3	1	3

- 1 Finanțe și politici economice
- 2 Trezorerie separată de Finanțe
- 3 Super-minister de Economie, finanțe, industrie și comerț
- 4 Propus pentru 2002
- 5 Anterior la Industrii, apoi la Externe, este în curs de mutare în subordinea premierului

Ca și când vechea structură n-ar fi fost suficient de complexă, câteva inovații au fost anunțate pentru acest an:

- i. **Comerțul** urmează să fie detașat de la Externe pentru a deveni departament autonom în subordinea directă a primului ministru;
- ii. Va fi creat un **departament special de politici economice**, tot pe lângă biroul primului ministru;
- iii. Un nou **Minister al Întreprinderii** va fi de asemenea creat, în premieră absolută, cu scopul de a “reforma întreprinderile și a le moderniza managementul”.

Deși este o idee vehiculată deocamdată doar de partenerul junior al coaliției guvernamentale (PUR), merită menționată aici și propunerea de a înființa un **Minister al Energiei și Resurselor**, urmând tradiția dinainte de 1989. PSD pare că nu a îmbrățișat-o încă, dar ideea are susținători puternici în rândul unor grupuri speciale de interese, majoritatea funcționari ai vechilor centrale industriale și regii din domeniul energiei, care doresc o intervenție a statului în acest domeniu mult mai substanțială decât prin actualele Autorități de Reglementare. Un asemenea Minister al Energiei ar fi – din nou – o creație singulară în context european, amintind mai degrabă de structurile de comandă și control din țările foste sovietice, și ar fi complet paralel cu actualele strategii de reformă și liberalizare a pieței în domeniu.

Cu sau fără Minister al Energiei, schimbările propuse vor spori și mai mult fragmentarea cabinetului, crescând numărul agențiilor autonome de coordonare economică până la 8 (sau 9) – în loc de 2-3, ca în celelalte țări candidate. România va deveni o dată în plus originală în modul cum înțelege să-și gospodărească politicile economice și administrația centrală. Eșecul instituțiilor deja existente (Industrii, APAPS, plus Agricultură, Transporturi, etc.) în a promova reforma întreprinderilor din subordine va fi astfel consacrat oficial, din moment ce e nevoie de structuri paralele noi care să încerce să facă ceea ce primele n-au reușit.

Poate că aceasta este doar o situație tranzitorie iar guvernul plănuiește să continue schimbările de mai sus cu o raționalizare a procesului de formulare și implementare de politici economice. Numai că de multe ori în viața reală ceea ce pornește ca temporar sfârșește prin a deveni permanent. Pentru moment, nu numai luarea deciziilor importante, dar chiar producerea și circularea de informație simplă este foarte dificilă în instituții care se tot modifică și își pasează una alteia atribuții.

Prima (i) schimbare menționată mai sus vine ca urmare a nereușitei integrării a departamentului de Comerț în cadrul Ministerului de Externe. Celelalte (ii,iii) reflectă nevoia – identificată în materialul nostru de acum un an – de a avea o structură unitară de coordonare economică. Însă nici una nu e probabil să ducă la un aranjament stabil: Comerțul este un departament mare, cu peste 200 de angajați, care va spori mult dimensiunile aparatului din subordinea premierului. Soarta sa aici, între alte birouri și servicii cu care nu este în nici un fel integrat funcțional, rămâne incertă.

Unitatea de coordonare economică nou creată, indiferent cum se va numi ea finalmente, va fi se pare condusă de Eugen Dijmărescu, un tehnocrat, actualmente consilier al primului ministru. Misiunea oficială și puterea reală a noii structuri rămân de văzut – dar e probabil să depindă mult, din nou, de relațiile personale ale d-lui Dijmărescu cu alți membri importanți ai cabinetului (precum ministrul Industriilor). Incertitudine de rău augur pentru continuitatea politicilor economice pe termen lung.

Un Minister pentru care Întreprinderi?

Ministerul Întreprinderii este o creație absolut nouă. Nu e încă limpede dacă sarcina sa va fi:

- a) de a promova reformele instituționale de natură a îmbunătăți mediul de afaceri în general, sau
- b) de a micro-manageriza întreprinderi.

În primul caz, sarcina se putea foarte bine duce la bun sfârșit (sau chiar mai bine) fără a se înființa un nou minister. Există în momentul de față atât expertiză cât și instrumente politice în cantități suficiente pentru a face mediul de afaceri românesc mai transparent și prietenos. Multe comisii guvernamentale și non-guvernamentale, experți străini și autohtoni sau asociații de afaceri au publicat studii și planuri de

acţiune; cerinţele organizaţiilor financiare internaţionale, precum şi *acquis*-ul comunitar, acoperă de asemenea în bună parte domeniul. Ingredientele care au lipsit până acum au fost coordonarea şi voinţa politică de a promova schimbarea. Nu e clar cu ce poate contribui în acest sens un nou minister.

Însă dacă varianta (b) este cea corectă, iar Ministerul Întreprinderii va avea în sarcină managementul companiilor (sperăm, cele de stat), aşa cum par să sugereze declaraţiile publice ale oficialilor, problema e şi mai serioasă. În primul rând, de ce ar fi acest nou minister mai eficient decât cel al Industriilor, Agriculturii sau APAPS, care păstoresc în prezent regiile şi firmele încă neprivatizate? APAPS (fost FPS) a vândut de fapt cea mai mare parte a activelor din portofoliul său, şi are în prezent suficiente atribuţii pentru a face ce schimbări doreşte în managementul celor rămase. Ministrul Industriilor, proprietarul de drept al majorităţii regiilor şi altor active industriale “strategice” excluse la începutul anilor '90 de la privatizare, are de asemenea toată competenţa de a le reforma şi vinde. Cum se poate bănui că noul minister nu se va implica în managementul firmelor private, nu e limpede ce alte competenţe exclusive i s-ar mai putea crea. Cel mai probabil, el va deveni un competitor pentru putere şi influenţă al ministerelor menţionate anterior (şi al celor ale Agriculturii, IMM, Lucrări Publice Şi Transporturi, etc) – de fapt, poate că acesta este şi scopul nemărturisit al înfiinţării sale, mişcare ce reflectă în acest caz clivajele de putere din interiorul coaliţiei, sau chiar partidului de guvernământ.

Însă există o problemă fundamentală cu abordarea de tip (b), în afara neajunsurilor generate de modelarea unor instituţii fundamentale în funcţie de politica de partid cu orizont scurt. Întrebarea este: poate guvernul central să îmbunătăţească performanţa sau calitatea guvernantei corporative în întreprinderi prin intervenţie directă în actul managerial? Pentru că despre asta e vorba, după cum reiese din declaraţiile menţionate, în care se deplânge faptul că guvernul are în prezent mijloace de a promova politici la nivel macro, dar nu şi la nivel micro. Dacă poate, de ce n-a făcut acest lucru mai devreme, când avea mai multe întreprinderi sub control direct?

În realitate abordarea (b) este greşită din start, cu excepţia cazurilor cu totul speciale ale monopolurilor naturale – şi chiar aici numai până în momentul în care sunt create autorităţi independente de reglementare a pieţei. Prin urmare este perfect normal să existe o asimetrie între mijloacele de intervenţie macro şi micro la dispoziţia guvernului: ultimele sunt inevitabil mai puţine iar folosirea lor trebuie să constituie excepţia, nu regula. Guvernul trebuie să se preocupe de stabilitatea regulilor pieţei, garantarea contractelor, stabilitatea macroeconomică şi climatul de afaceri favorabil. În lipsa acestora, orice alte politici vor eşua.

De vreme ce singurele întreprinderi în care poate interveni direct guvernul sunt cele aflate încă în portofoliul statului, trebuie recunoscut că o bună parte a economiei se află deja în afara domeniului său de acţiune prin decizie administrativă. Ceea ce poate fi un lucru bun, dacă micro-management este într-adevăr ceea ce dorea el să facă. Pe de altă parte, există o nevoie reală de reformă în economia românească încă nesatisfăcută. Dar premisele intervenţiei publice, ca şi instrumentele acesteia, sunt foarte diferite de cele la care pare să se gândească acum guvernul român.

Ultimul raport general al Băncii Mondiale privind ţările în tranziţie³ propune un criteriu foarte bun pentru definirea momentului când se încheie tranziţia – atunci când diferenţele istorice de performanţă (mai precis, productivitate) între cele trei mari tipuri de întreprinderi existente în ţările foste comuniste vor dispărea. Cele trei tipuri sunt: (1) firmele vechi, încă în proprietatea statului; (2) firmele restructurate, în mare parte privatizate; (3) firmele nou apărute, private. Teoretic ultimele sunt cele mai eficiente, iar primele cele mai ineficiente. Prin urmare scopul ultim al reformei este acela de a găsi cea mai bună combinaţie de politici pentru a aduce companiile din primele două categorii la nivelul celor din ultimul grup, în beneficiul întregii societăţi.

Numai că situaţia este ceva mai complicată. Dacă vorbim de bunăstarea socială totală, nu atât forma de proprietate publică sau privată a unei firme este cea care contează, ci capacitatea ei de a se angaja în rent-seeking (vezi nota 2). Firmele noi create sau cele privatizate pot fi la fel de distrugătoare pentru bunăstarea socială ca şi cele vechi, de stat, dacă li se dă voie să se comporte necompetitiv, să încalce regulile pieţei, să extragă resurse financiare publice sub formă de subvenţii directe sau indirecte (scutiri de taxe sau arierate), sau chiar să colonizeze instituţiile publice şi să proiecteze politicile publice în propriul avantaj. Unele din încercările menţionate mai sus de a înfiinţa agenţii centrale noi nu sunt probabil independente de dorinţa unor astfel de grupuri de a-şi proteja interesele de afaceri private printr-o umbrelă instituţională publică (vezi exemplu Energie discutat mai sus).

Primii câştigători ai liberalizării şi privatizării iniţiate la începutul anilor '90 (adesea "oligarhi" şi "iniţiaţi", cum îi numeşte raportul Băncii Mondiale) au tot interesul de a încuia pieţele în actuala structură sub-optimală şi de a bloca continuarea reformelor de piaţă care le-ar micşora avantajul competitiv dobândit. ***Prin urmare conflictul pe care este guvernul chemat să-l rezolve opune nu atât actorii publici celor privaţi,***

³ *Transition: The First Ten Years. Analysis and Lessons for Eastern Europe and the Former Soviet Union*, World Bank, 2002.

ci pe cei productivi social celor parazitari, care trăiesc din subvenții transparente sau ascunse.

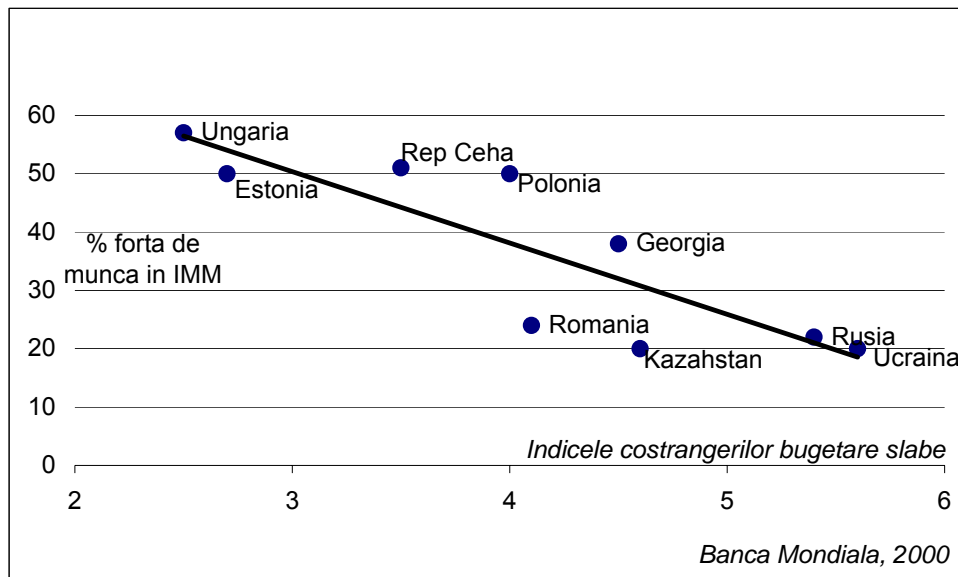
Tocmai în state cu sector public slab și supra-expandat, cu instituții ineficiente și în permanentă proliferare, agenții publici și privați angajați în *rent-seeking* prosperă, pe seama sărăcirii restului societății. Moștenirea comunistă face ca primul grup de agenți economici (firmele vechi parazite) să fie extrem de bine reprezentat; ei pot trăi doar prin subvenții de stat. Tranziția a dat naștere la rândul ei agenților privați care fac *rent-seeking*, fie prin privatizarea unor vechi companii de stat folosite azi ca vehicule financiare, fie prin înființarea de firme noi cărora li se permite să se comporte neeconomic. Un agent private se comportă rațional atunci când continuă să funcționeze în același fel ca vechile firme de stat distrugătoare de valoare socială, dacă i se permite s-o facă și sub noul regim. Și nici o agenție guvernamentală centrală, indiferent cât de mult efort și resurse ar investi, nu va putea vreodată să schimbe comportamentul unui număr mare de agenți publici și privați paraziți, atâta vreme cât regulile jocului și stimulentele rămân neschimbate.

Acesta e un lucru care trebuie recunoscut deschis: guvernul nu poate face mare lucru dacă încearcă să micro-managerizeze firme, chiar dintre cele de stat. De multe ori, chiar intervenția publică este aceea care crează efecte neintenționate precum captura instituțiilor publice (în special în cazul ministerelor de linie, atunci când acestea au de-a face cu un număr mic de firme mari, funcționând pe o nișă de piață specializată – energie, IT, lucrări publice; sau atunci când structurile de lobby sunt întreținute chiar din bani publici – IMM, sindicatele din regii, etc). Dar chiar atunci când asemenea efecte nu apar, guvernul nu va putea să rezolve așa-numita problemă principal-agent: managementul și ceilalți angajați ai unei organizații au informație mult mai bună decât proprietarii de drept în privința operațiunilor de rutină, deci vor fi totdeauna cu un pas înaintea acestora atunci când proprietarii încearcă să le schimbe comportamentul. Asemenea probleme apar în toate organizațiile, însă guvernul este de departe cel mai puțin pregătit dintre toți proprietarii pentru a le atenua efectele.

În ultima decadă au existat multe feluri în care firmele parazite românești, publice sau private, au sustras din bunăstarea societății. O lungă perioadă sistemul bancar, în majoritate de stat, a fost sursa de credite *soft* pentru diferite întreprinderi și grupuri de afaceri. Pe măsură ce privatizarea sectorului financiar a avansat, creditele directe au fost înlocuite cu cele implicite – scutiri de taxe, regimuri preferențiale motivate politic, ariate de plăți. Bugetul de stat, sistemul de pensii și sectorul energetic au devenit principalii creditori ai firmelor parazite social. Dacă aranjamentul rămâne neschimbat, nici un fel de măsuri de comandă și control impuse de noul Minister al Întreprinderii nu

va reuși să disciplineze agenții economici. Pe de altă parte, pentru a rezolva problema și a impune constrângeri bugetare tari asupra firmelor nu e nevoie de un minister special. Din contră – cu cât vor fi mai multe instituții implicate în restructurare, cu atât mai multe puncte de atac vor avea grupurile de lobby.

Fig. 2. Disciplina financiara si reformele

Că impunerea de constrângeri bugetare tari crește, și nu scade, bunăstarea socială totală, este limpede după mai bine de zece ani de tranziție. Deși întreprinderile mici și mijlocii (IMM) pot fi și ele foarte bine paraziți sociali, în termeni statistici este mai probabil ca ele să fie agenți noi și producători de valoare reală. Ca atare, o proporție crescută a angajării forței de muncă în IMM denotă o performanță economică mai bună. Fig. 2 înfățișează exact corelația semnificativă de așteptat între disciplina corporativă și această măsură indirectă a performanței economice, ceea ce arată că strategia economică a reformei rapide în Europa de Est era cea corectă.

Concluzii și recomandări

Implicațiile celor spuse mai sus sunt limpezi: guvernul nu poate avea mare succes dacă va încerca să realizeze el însuși un management performant al firmelor. Rolul său trebuie să se limiteze la crearea condițiilor pentru o guvernare corporativă de calitate, în companii publice și private, prin crearea unui mediu de afaceri stabil, transparent și neutru. Obiectivul poate foarte bine să fie atins în cadrul structurilor

instituţionale actuale – şi nu e deloc nevoie să se înfiinţeze ministere noi lângă cele vechi, şi aşa prea numeroase.

- La un moment dat, guvernul va trebui să ia serios în considerare o simplificare a propriei structuri, care să fie mai mult decât o simplă remaniere. Ministere precum Industrii, IMM, Dezvoltare şi Prognoză sau departamentul de Comerţ, pot sta foarte bine sub un acoperiş comun: ministerul Economiei. Acesta ar fi responsabil cu politicile industriale şi comerciale ale României, simplificându-şi structurile de control direct al marilor firme şi regii de stat pe măsură ce privatizarea avansează. De asemenea, el ar integra mai bine procesul de luare a deciziei în domeniu şi ar produce pachete de politici mai coerente. Ideea de a înfiinţa un Minister al Întreprinderii ar trebui deci abandonată.
- Un departament special în cadrul noului super-minister al Economiei, echivalent cu vechiul Minister al Industriilor, ar rămâne provizoriu însărcinat cu restructurarea regiilor autonome, în special în energie. Liberalizarea sectoarelor unde există încă monopol natural (costurile medii de producţie scad continuu o dată cu creşterea producţiei, aşa încât societatea este cel mai eficient servită de Una sau câteva firme mari) trebuie făcută cu precauţie. Din fericire, progresul tehnologic face ca aceste sectoare să fie din ce în ce mai puţine. Dar acolo unde încă există (gaz, electricitate, etc) guvernul trebuie să ajute la consolidarea unor regimuri de reglementare clare şi transparente, chiar înainte de a începe liberalizarea pieţelor. Altminteri monopolurile publice ineficiente vor fi înlocuite cu monopoluri private la fel de ineficiente.
- Mediul de afaceri trebuie îmbunătăţit, dar asta nu trebuie făcut prin preluarea managementului firmelor de către un minister special. Disciplina trebuie să fie auto-impusă pentru a fi funcţională, iar pentru asta guvernul trebuie să stopeze multiplicarea instituţiilor publice şi să se ocupe de probleme neglijate precum: întărirea constrângerilor bugetare asupra tuturor agenţilor economici; promovarea şi aplicarea strictă a normelor care să prevină conflictele de interese delictive de iniţiere; introducerea supravegherii mai stricte a creditorilor, a standardelor de contabilitate şi audit. Nici aici nu e nevoie de instituţii noi. Sarcinile pot fi foarte bine îndeplinite de structurile actuale, eventual ajutate de unităţi temporare de acţiune (*task forces*) lucrând cu misiune precisă şi termene stricte.
- Trebuie acordată atenţie nu doar procesului de redactare şi adoptare a legilor, aşa cum se întâmplă de regulă la noi, ci şi aceluia de aplicare a lor. Aplicarea

trebuie atent urmărită și studiată, pentru că pe baza ei se pot aduce corecții. ***Sistemul de justiție este în momentul de față mult mai important pentru calitatea guvernării corporative a firmelor în România decât orice minister.*** Până când problemele legate de funcționarea justiției nu vor fi rezolvate – în sistemul curților comerciale, dar nu numai – potențialul de auto-monitorizare al comunității de afaceri nu va putea fi mobilizat pe de-a-ntregul⁴.

⁴ Numărul următor al EWR va include o analiză cuprinzătoare a stării sistemului de justiție în România.